

Матија
Зламалик

Мртва природа са гипсаном главом III
1954, уље на платну, 82х60 cm
Still Life with Gypsum Head III
1954, oil on canvas, 82x60 cm

Старост и младост
1946, уље на платну, 49х39 cm
Old Age and Youth
1946, oil on canvas, 49x39 cm

Матија Зламалик

Matija Zlamalik

Продајна галерија "Београд"

октобар 2015.

Весна Зламалик

Матија Зламалик

Животни ток

1.

Средином XIX века, Винко Зламалик се упутио из шумовите Моравске, из Боршица код Оломуца, ка Славонији. Зауставио се у Врбањи и са својом женом Вилхемином добио три сина. Један од њих, Иван, срео је у Новској Луцију Брахер и плод тог успешног брака је и мој отац, Матија. Родио се 12. фебруара 1905. г. као пето од шесторо деце у Сарајеву. Прву сувислост, осећање да је жив, имао је са три године, цртајући гранчицом по песку на обали Лашве у Травнику. Знао је дуго да се не одазива на позиве, цртајући. Био је кажњаван. И ту боју песка са Лашве често ћете наћи у позадини његових слика.

Због преране смрти оца, 1920. г. ступа на занат код књижара-штампара Фрање Липског, у Травнику. После четири године постаје типограф, *schweizerdegen*. Као једини хранитељ породице, 1925. г. долази у Београд. У том моменту, на снази је генерални штрајк штампарских радника. Придружује се штрајкачима, постаје члан Савеза графичких радника. Године 1928, при крају војног рока, уписује Припремни течај Одељења чисте уметности на Уметничкој школи у Београду. У школској 1934 – 1935. завршио је II годину Вишег академског течаја и тиме је као редован ученик завршио Одељење чисте уметности. Као ванредан ученик, у исто време је завршавао гимназију у Београду. У школовању су му помогле колеге графичари материјалном помоћи незапосленима, што је трајало око годину и по дана. Осталих година издржавао се свирајући бенџо у музичком бенду „Џос“. Професори су му били афирмисани уметници: Милан Миловановић, Иван Радовић, Бета Вукановић, Љубомир Ивановић и Никола Бешевић. Статус слободног уметника остварује 1. јула 1933. г.

Путује у Париз на кратко, о сопственом трошку. Обилази музеје, прати актуелности. И тај блажени период од неколико година пред рат, дружење, журеви, чајанке, концерти ... дели његов живот на прву и другу половину. Тих година редовно излаже на свим већим ликовним манифестацијама. Због све отежанијег учешћа, високих цена које су морали да плаћају и излагачи и публика Павиљону „Цвијета Зузорић“, ствара се језгро побуњеника, који су себе назвали „Независни“. Пошто су услови испуњени само делимично, већина потписника је бојкотовала редовну Јесењу изложбу удружења „Цвијета Зузорић“, приређујући своју, самосталну. На тој „Бојкоташкој изложби“ учествовало је 37 уметника. Међу њима су били: Мате Зламалик, Винко Грдан, Шана Лукић, Михајло Петров, Мирко Кујачић, Ђурђе Теодоровић и Никола Мартиноски. Ови уметници су били језгро нове стваралачке групе која ће, под именом „Независни уметници“, окупити напредне сликаре и вајаре и деловати до последњих година пред рат. Та врста слободе и ванинституционалног бивствовања подразумева одрицање од много чега да би се опстало. То је време без сна, кратких рокова за реализацију пројеката. Сарађује у „Ошишаном језу“, за „Едицију“ ради илустрације уџбеника, даје нацрте за амбалажу, плакате, учествује у опреми сајмова, ради као сликар у сликарници Народног позоришта, али и као професор цртања у шегртској школи. Околности

му нису дозвољавале да живи само од свог сликарства. За такав луксуз су били потребни – богатство или подршка мецена или неке партије. Прво није имао, остало није хтео. Лична слобода пре свега, говорио је. А онда, рат, мобилизација, бежање из заробљеничког воза са Лалетом Станковићем. Свесрдна помоћ српских сељака из Мачве, да би се вратили до Београда. На анонимном конкурс за израду скица за новчанице добија у марту 1942. г. прву и другу награду за решење апоена од 100 динара и 10 динара. У Заводу за израду новчаница добија стално запослење 31. маја 1942. г.

2.

У Заводу 1943. г. прави прву порто марку за Ослобођену територију. Пред крај 1944. г. одлази у „Пропагандно одељење Врховног штаба Н.О.Б.-а“. Активни је сарадник у оснивању Дома армије војске Југославије. Године 1944. прави први плакат о слому фашизма, са интересантним решењем исцепаног кукастог крста, који се појавио свуда по Београду, а освануо је и на Сремском фронту. Године 1945. поново ради као сликар у Заводу за израду новчаница. Ту настаје нацрт марке у спомен ослобођења Београда. Марка је позната под именом „20. октобар“, и од те марке, па надаље, до 1963. г. направио је више од 120 реализованих скица. Ради на идејним скицама првих новчаница за Југославију, Румунију и Албанију. У периоду од 1942. до 1960. г. пројектовао је више од 25 идејних решења за новчанице у оптицају.

Истинољубив, господствен и етичан био је талентован за стицање непријатеља. На једном састанку Удружења уметника, пошто су добили упутства о стваралаштву која су се косила са уметничком слободом, поставио је питање Митри Митровић Ђилас, министарки културе: „Докле ће трајати тај диктат одозго?“. Одговор је стигао у виду репресалија. Фасцикла са његовим уметничким подацима нестала је из Архива удружења, а није оформљена нова (1947). Када су се правиле енциклопедије уметности, нашао је место само у једној – малој „Просветиној“ енциклопедији. Никада више није добио ниједну награду.

Југословенска јавност никада није упозната да су његова ликовна решења за поштанске марке „Флора и фауна Југославије“ ушле у фонд најлепших марака света. Амерички часопис LIFE, 30. новембра 1959. године на насловној страни „Rainbow of Stamps – 288 of World Prettiest“ доноси и реализоване марке серије „Флоре и фауне Југославије“ за 1958. годину Матије Зламалика. На страни 76-77 репродукован је део првог поштанског издања „Фауна“ из 1954. г. и цело издање из 1958. г. На страни 78 репродуковане су марке из издања „Флора“ из 1955. г. Грб Србије је био у употреби 57 година као јавно обележје, а ко је још знао име његовог аутора? Постојао је не постојећи.

Педесетих година прошлог века, у свом зрелом добу, желео је само да слика и да живи од сликарства. Имао је сопствену породицу и хтео је да се њој потпуно посвети. Бранко Шотра, добар пријатељ и супруг Шане Лукић, упозоравао га је да је то рулет после догађаја са Митром Митровић. Дуго га је убеђивао да се прихвати професуре на новооснованој Академији за примењене уметности. Ванредни професор постаје 21. јануара 1950. г. У том својству и остаје до краја свог активног бављења професуром.

У недељу, 31. августа 1951. г. отвара своју прву самосталну изложбу. И то је слика принципа по којима је живео. Недеља, као дан одмора, није постојала. Било је изложено: 66 уљаних слика, 22 темпере, 20 цртежа тушем, 9 цртежа оловком, 25 илустрација. То је заиста стидљиво приказивање у избору, до тада, насталих 400 илустрација, више од 220 цртежа оловком и више од 200 цртежа тушем. Жана Гвозденовић, историчарка уметности, лепо је приметила:

„У своју иконографију уводи једну изузетно ретку појаву у српском сликарству – музичку тему. Ван сваке традиције српске средине, као одјек далеког духа холандског позног седамнаестовековног жанр сликарства ... Свежина и спонтаност, непосредност опажања уз просветљени колорит и омекшану форму, са светлом које се прелива по форми и простору постиже посебну, интимну атмосферу... Дакле оно што се издваја као посебно у опусу Матије Зламалика, оно што је увео као нов оквир интересовања нашег сликарства јесте, музички мотив ...“

3.

Године 1954. почиње циклус израде марака серије „Флора и фауна Југославије“. Избор биљака карактеристичних за наше поднебље које је требало представити, сугерисао је професор Јован Туцаков; избор животиња вршио је професор Ђелинео. Био је то истраживачки рад. Са доживљајем. Марке су штампане у Шварцарској, фирма *Courvoisier* је била заинтересована да ступи у лични контакт са аутором из Југославије. У време када се лично упознао са мојим оцем и када је пословни однос прерастао у пријатељство, господин Гвидо Есиг је већ био један од три стуба фирме *Courvoisier*. Човек изванредно утемељеног образовања, широке културе и неотпоран на уметност (говорио је: „Једино лепо што имамо у животу, сем природе, дело је уметника“). Темелј пријатељства које их је повезивало, било је поштовање. Мој отац је имао прилике, у Швајцарској, да види како се води рачуна о сваком човеку штампарије понаособ. Узвратно, господин Есиг је упознао пределе и сељаке у Србији, манастире. У околини Ваљева постао је кум на једној свадби.

Шездесете су донеле енформел. Био је хладан према „тражењима“. Он апстракцију није посматрао као револуцију, него као фазу, истраживања је стављао у категорију личног путовања кроз медиј. За слику је сматрао да тражи утемељеност, као и мисао. Говорио је: „Разбијање, разграђивање није циљ. То је моменат. Пут је продуховљење.“ И то је био његов пут. Немирење са датостима. Лични став у свакој прилици, непоколебљивост. А то има своју цену. Јуна 1962. г. масивна мождана емболија. Одузимање десне стране тела. Априла 1965. г. отворена му је друга самостална изложба у галерији УЛУС-а, на Теразијама. Изложене су слике (35) настале пре и после болести.

Последњу слику насликао је недељу дана пред смрт, 23. октобра 1965. г. Слика представља исповест – „Бели врч на црној позадини“, једноставна и симболична.

Циганин
око 1940, уље на платну, 114x73 cm
Gypsy
circa 1940, oil on canvas, 114x73 cm

Арнаут
око 1930, уље на платну, 106x66 cm
Arnaut
circa 1930, oil on canvas, 106x66 cm

Весна
1950, уље на платну, 22x20 cm
Vesna
1950, oil on canvas, 22x20 cm

Весна
1955, уље на платну, 35x29 cm
Vesna
1955, oil on canvas, 35x29 cm

Меланхолична млада песникиња
1940/41, уље на картону, 27x22 cm
Melancholic Young Poetess
1940/41, oil on cardboard, 27x22 cm

Шана Лукић са књигом
1939, уље на дасци, 41x51 cm
Šana Lukić with a Book
1939, oil on board, 41x51 cm

Миран сан
1949, уље на платну, 28x37 cm
Peaceful Sleep
1949, oil on canvas, 28x37 cm

Шана Лукић плете
1941, уље на платну, 37x31 cm
Šana Lukić Knitting
1941, oil on canvas, 37x31 cm

Портрет супруге
1951, уље на платну, 36x31 cm
Wife's Portrait
1951, oil on canvas, 36x31 cm

Уметникова мајка
1949, уље на платну, 34x29 cm
Artist's Mother
1949, oil on canvas, 34x29 cm

Портрет Цице Јоцић
1940, уље на платну, 65x51 cm
Portrait of Cica Jocić
1940, oil on canvas, 65x51 cm

Уметникова мајка
1940, уље на платну, 58x44 cm
Artist's Mother
1940, oil on canvas, 58x44 cm

Госпођа Јоцић
1940, уље на платну, 59x50 cm
Mrs. Jocić
1940, oil on canvas, 59x50 cm

Доколица (Шана Лукић)
око 1928, уље на платну, 50x36 cm
Leisure (Šana Lukić)
circa 1928, oil on canvas, 50x36 cm

Доколица сликара Винка Грдана
око 1960, уље на платну, 30x20 cm
Leisure Time of Painter Vinko Grdan
circa 1960, oil on canvas, 30x20 cm

Vesna Zlamalik

Matija Zlamalik

Lifecycle

1.

In the middle of the 19th century, Vinko Zlamalik left the village of Boršice near Olomouc in wooded Moravia and set off towards Slavonia. He settled in Vrbanja and had three sons with his wife Wilhelmina. One of them, Ivan met Lucia Braher in Novska and the happy marriage was blessed by children, one of which was my father Matija. He was born on 12th February 1905 as the fifth of six children in Sarajevo.

His first experience of what was consciousness, a feeling of being alive was while drawing with a stick in the sand on the banks of the Lašva river in Travnik when he was three years old. He would immerse himself so much into drawing that he did not respond to calls for a long time and he would be punished for that. The color of the sand from Lašva is the one often seen in the foreground of his paintings.

He became an apprentice in the bookshop-printing shop owned by Franjo Lipski in Travnik after his father's premature death in 1920. Four years later, he qualified as a typographer (schweizerdegen). As the only breadwinner in the family, he came to Belgrade in 1925 at a time when the print workers were on strike. He joined the strikers and became a member of the Federation of Typographers. At the end of his military service in 1928, he attended the preparatory course at the Art School in Belgrade as a student of the Department of Pure Painting. He completed his second year of the Advanced Academic Course in the school year 1934 -1935, thus graduating from the Department of Pure Art as a full-time student while simultaneously completing the gymnasium in Belgrade as a part-time student. During his studies, as he was unemployed, his fellow typographers assisted him financially for about a year and half. The rest of the time, he earned a living by playing the banjo in band called "Džos". His teachers at the Art School were acclaimed painters: Milan Milovanović, Ivan Radović, Beta Vukanović, Ljubomir Ivanović and Nikola Bešević. He acquired the status of an independent artist on 1st July 1933.

Matija Zlamalik visited Paris briefly at his own expense. He visited museums and was always informed about the latest events in the art world. The few years before the war were the good ones in his life, he spent them in the company of his friends, went to parties, tea parties, concerts ... later on he would think of them as first part of his life. He regularly exhibited at all larger exhibitions held at that time. As it was difficult to exhibit at the main art pavilion "Cvijeta Zuzorić" at that time because of high participation costs the artists had to pay and the expensive tickets for the public, a group of artists rebelled and formed a group they called the Independent. As the conditions they put forward were only partially fulfilled, most of the artists who signed the petition boycotted the annual Autumn Exhibition of the Cvjeta Zuzorić Art Association and they organized their own independent exhibition. Thirty-seven artists participated at the Boycotters' Exhibition among them were: Mate Zlamalik, Vinko Grdan, Šana Lukić, Mihajlo Petrov, Mirko Kujačić, Đurđe Teodorović and Nikola Martinoski. They were the nucleus of a new artistic group called the Independent Artists that attracted progressive painters and sculptors and was active in the years

preceding the Second World War. Independence and life without institutional support meant he had to renounce many things in order to survive. In order to meet short deadlines, he very often went without sleep. He worked for “Ošišani jež”, illustrated text books for “Edicija”, designed packaging and posters, worked putting up fairs, worked as painter in the painting department of the National Theatre but also taught drawing at the School for Apprentices. The circumstances were such that he could not make a living as a painter. In order to enjoy such a luxury you needed to be wealthy or to have the support of a patron or a political party. The first of these he was not, and the other two he did not want. He would say that personal freedom was above all other things in life. The war broke out, he was drafted, he escaped from a train transporting prisoners of war to Germany together with the painter Lale Stanković and with the hearty assistance of the peasants from Mačva managed to get back to Belgrade. He entered an open and anonymous competition for the design of a banknote and was awarded first and second prize for the design of the 100 and 10 dinar denominations in March 1942. He was permanently employed in the Institute for Manufacturing Banknotes and Coins since 31 May 1942.

2.

Matija Zlamalik designed the first porto stamp in the Institute to be used on the liberated territory. At the end of 1944, he joined the Propaganda Department of the General Staff Headquarters of the National Liberation Army. He actively took part in the founding the Yugoslav Armed Forces Hall in Belgrade. In 1944, he designed the first poster depicting the collapse of Fascism by drawing an interesting image of a broken swastika. It was plastered all over Belgrade and even on the front in Srem. He returned to the Institute for Manufacturing Banknotes and Coins in 1945 and continued working as a painter. He made the draft drawing for a postage stamp to commemorate the liberation of Belgrade known as the 20 October stamp. From that postage stamp on, he designed more than 120 issued stamps until 1963. He also worked on the preliminary designs for the first banknotes of Yugoslavia, Romania and Albania and designed more than 25 banknotes that were issued from 1942 to 1960.

Being veracious, ethical and of a gentlemanly disposition, he was talented for making enemies. At a meeting of the Artists' Association when the artists were instructed on the direction their creative work should take which clashed with artistic freedom, he asked the Minister of Culture Mitra Mitrović Đilas: “How long will the orders be coming from above?”. The answer arrived in the form of reprisals. The file containing information on his work disappeared from the archives of the Association and a new one was not formed (1947). When art encyclopedias were published his name was to be found in only one – the small Prosveta encyclopedia. He was never again awarded.

The Yugoslav public was never informed that his designs for the Flora and Fauna of Yugoslavia postage stamp edition were put on the list of the most beautiful stamps in the world. Stamps from the edition Flora and Fauna of Yugoslavia for the year 1958 designed by Matija Zlamalik appeared on the front page of American LIFE magazine, (30 November 1959) in an article titled “Rainbow of Stamps – 288 of the World Prettiest”. The first edition of Fauna for 1954 and the whole edition for 1958 were reproduced on pages 76-77. Stamps from the Flora edition for 1955 were reproduced on page 78. The emblem of Serbia was in public use for 57 years and nobody knew the name of the man who designed it. He was alive but as if he did not exist.

In the middle of the last century, in his mature years, he only wanted to paint, be able to live off his art and completely devote himself to his family. Branko Šotra, his good friend and Šana Lukić's husband, warned him that such a life would be very risky after the incident with Mitra Mitrović

and it took him a long time to persuade Matija to accept a teaching position at the newly formed Academy of Applied Arts in Belgrade. He was appointed associate professor on 21 January 1950 and remained at that position until the end of his active teaching career.

On Sunday, 31 August 1951, Matija Zlamalik opened his first solo exhibition. It reflects the principles he lived by, Sunday as a day of rest did not exist. He exhibited: 66 oil paintings, 22 tempera paintings, 20 India ink drawings, 9 pencil drawings, 25 illustrations. This was a modest selection of the 400 illustrations and more than 220 pencil drawings and 200 Indian ink drawings that he had made. Žana Gvozdenović, art historian, said: "His iconography brings a very rare theme into Serbian painting – the musical theme. Not at all a tradition of the Serbian milieu, more an echo of the spirit of the late 17th century Dutch genre painting...Freshness and spontaneity, directness of perception with a light color scheme and softened form, light flooding form and space, he achieves a special intimate atmosphere ... That which stands out as special in Matija Zlamalik's oeuvre, that which he introduced as new into our painting is the musical theme"

3.

Work on a series of postage stamps Flora and Fauna of Yugoslavia began in 1954. The selection of plants from our region was made by Professor Jovan Tucakov; the selection of animals was made by Professor Đelineo. It was a research project that turned into an experience. The stamps were printed by the renown printing office Helio Courvoisier in Switzerland and the company wanted direct contact with the author from Yugoslavia. Mr. Guido Essig was one of the three most important men in the company when he met my father and when a business relationship became a friendship. He was an extremely well educated man of broad culture who loved art (he would say: "the only beautiful things we have in life, besides nature is the work of artists"). Mutual respect bonded these two men. My father, who visited Switzerland, saw how the company took care of each employee working in the printing office. In return, Mr. Essig had an opportunity to see the natural beauties of Serbia, meet the peasants and see the Orthodox monasteries. He was even best man at the wedding near Valjevo.

The 1960s brought the Informel style in painting. He remained reserved towards "the exploration". He did not see abstraction as a revolution but as a phase, exploration according to him was a personal journey through the medium. He considered that a painting needed to be grounded as thought did. He would say: "Destruction, deconstruction was not the goal. It is a moment. The journey is spiritualization" and that was his journey. The journey of a man who did not accept the given. He had a personal stance on all occasions, he was resolute and that came with a price. He had massive stroke in June 1962 and the right part of his body was disabled. His second solo exhibition was opened in April 1965 in the ULUS Gallery in Terazije. Thirty-five paintings were exhibited, some were painted before and some after the illness.

He painted his last painting a week before his death on 23rd October 1965. The painting was a confession – White Jug on a Black Background – simple and symbolic.

ИЗЛОЖБА РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВИМА
СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА КУЛТУРУ
ГРАДА БЕОГРАДА

ИЗДАВАЧ
ПРОДАЈНА ГАЛЕРИЈА «БЕОГРАД»
Косанчићев венац 19, Београд, Србија
Тел/факс 011 30 33 923
Тел 011 32 87 325
office@galerijabeograd.org
www.galerijabeograd.org

Главни и одговорни уредник
Михаило М. Петковић, директор

Кустос
Јелена Кривокапић

Уредник издања
Драгица Вуковић

Уметнички савет
Бранко Раковић
Александар – Лека Младеновић
Горан Десанчић

Текст у каталогу
Весна Зламалик

Превод
Ванда Перовић

Дизајн
Жолт Ковач

Фотографија
Павле Јовановић

Штампа
Инстант систем, Београд

Тираж
120 примерака

EXHIBITION SUPPORTED BY
SECRETARIAT FOR CULTURE OF
THE CITY OF BELGRADE

PUBLISHER
GALLERY «BEOGRAD»
Kosančićev venac 19, Belgrade, Serbia
+ 381 11 30 33 923
+ 381 11 32 87 325
office@galerijabeograd.org
www.galerijabeograd.org

Editor-in-chief
Mihailo M. Petković, director

Curator
Jelena Krivokapić

Catalogue Editor
Dragica Vuković

Art Council
Branko Raković
Aleksandar Leka Mladenović
Goran Desančić

Text in Catalogue
Vesna Zlamalik

Translation
Vanda Perović

Design
Žolt Kováč

Photography
Pavle Jovanović

Printed by
Instant system, Belgrade

Print run
120

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

75.071.1:929 Зламалик М.(083.824)
75(497.11)"20"(083.824)

ЗЛАМАЛИК, Матија, 1905-1965

Матија Зламалик = Matija Zlamalik : Продајна галерија "Београд", октобар 2015. / [текст у каталогу Весна Зламалик = text in catalogue Vesna Zlamalik ; превод Ванда Перовић = translation Vanda Perović ; фотографија Павле Јовановић = photography Pavle Jovanović. - Београд : Продајна галерија "Београд" = Belgrade : Gallery "Beograd", 2015 (Београд : Инстант систем). - [12] стр. : репродукције ; 22 x 22 cm

Тираж 120. - Упоредо срп. текст и енгл. превод

ISBN 978-86-6141-084-0

а) Зламалик, Матија (1905-1965) - Слике - Изложбени каталози
COBISS.SR-ID 217751820

насловна страна / front cover

Аутопортрет уз портрет супруге
1954, уље на платну, 88x71 cm
Self-portrait next to Wife's Portrait
1954, oil on canvas, 88x71 cm

последња страна / back cover

Аутопортрет са беретком
око 1950, уље на платну, 35x29 cm
Self-portrait with a Beret
circa 1950, oil on canvas, 35x29 cm

Весело друштво
око 1930, уље на платну, 60x88 cm
Merry Company
circa 1930, oil on canvas, 60x88 cm

Музичање
око 1933, уље на платну, 48x37 cm
Playing Music
circa 1933, oil on canvas, 48x37 cm

www.galerijabeograd.org